

20.Коблянская И.И. Экологическая составляющая стратегии и тактики логистического менеджмента / И.И. Коблянская : материалы 10-й Международной конф. Рос. об-ва экол. Экономики [«Экономическая эффективность природоохранной деятельности: теория и практика»], (Нац. парк «Куршская коса», Калининградская обл., Россия, 6–12 сентября 2009 г.) / Российская экономическая академия им. Г.В. Плеханова [и др.]. – М.: ЗАО «Издательство «Экономика», 2009. – С. 98–99.

21.Мишенін Є.В. Екологічно орієнтоване логістичне управління промисловим виробництвом / Мишенін Є.В., Коблянська І.І.// Зелена економіка. Зелені технології. Зелені інвестиції : матеріали Міжнародної конф. (Одеса, 6–7 жовтня 2011 р.). – Одеса: ІПРЕД НАН України, 2011. – С. 176–178.

22.Макарова И.Р. Кластерный подход в формировании региональной системы управления промышленными отходами [Электронный ресурс] / И.Р. Макарова, В.М. Тарбаева // Нефтегазовая геология. Теория и практика. – Режим доступа до журн.: <http://www.ngtp.ru>

23.Боункен Р. Б. Стрoение организационного знания на виртуальных предприятиях / Р.Б. Боункен // Проблемы теории и практики управления. – 2004. – № 6. – С. 80–84.

24.Franke U. J. The Concept of Virtual Web Organizations and its Implications on Changing Market Conditions / U. J. Franke // Electronic journal of organizational virtualness. – 2001. – Vol 3 (4). – P. 44–64.

25.Закон України «Про відходи» : за станом на 1 серпня 2010 р. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=187%2F98-%E2%F0>

Раскрыта сущностно-содержательная основа эколого-ориентированного логистического управления промышленным производством. Предложен методический подход к комплексной оценке общих логистических затрат. Сформированы организационно-институциональные направления реализации логистического управления на региональном уровне.

The theoretical bases of eco-oriented logistical management are defined. Methodic approach of total logistics costs complex assessment is proposed. Organizational principles of regional logistical management are described.

Рецензент: д.е.н., професор Михайлова Л.І.
Дата надходження до редакції: 06.08.2012 р.

УДК 630:520.33

ЛОГІСТИЧНІ МЕХАНІЗМИ УПРАВЛІННЯ ЛІСОГОСПОДАРЮВАННЯМ

І. Є. Ярова, к.е.н., доцент, Сумський національний аграрний університет

У статті визначено організаційно-економічні особливості формування механізму екологічно орієнтованого управління лісogосподарюванням. Запропоновано концептуальну схему логістизації економіки лісового комплексу. Сформовано методичну основу оцінки лісogосподарських витрат на логістичних засадах.

Постановка проблеми у загальному вигляді.

Сучасна лісова політика України ґрунтується на засадах екологічно збалансованого сталого відтворення та використання лісових ресурсів, необхідності екологізації лісogосподарювання та екo-системного управління лісами, а також передбачає ринкове трансформування лісового господарства. За таких умов, розвиток ринково орієнтованих підприємницьких ініціатив у сфері лісogосподарювання обумовлює нові вимоги до організаційно-економічного механізму управління лісовим господарством. Це визначає важливість і необхідність розвитку системних досліджень щодо удосконалення механізмів та інструментів екологоорієнтованого управління лісogосподарюванням на логістичних засадах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Варто зазначити, що окремі елементи логістичного управління лісовим господарством уже розробляються та впроваджуються, такі як формування матеріально-технічної бази постачання та господарських зв'язків, простеження руху лісoпродукції від рубок головного користування на нижні склади, пакетування та ін [1-4]. Проте, екологічно

збалансований сталий розвиток лісового господарства має базуватися на системному та комплексному підходах до врахування властивостей ефективного застосування логістичних механізмів управління. Аналіз та узагальнення існуючих теоретико-методологічних підходів до формування механізмів екологічно орієнтованого логістичного управління виробництвом [5-10] дозволяє констатувати, що проблема логістизації еколого-економічних відносин у сфері лісо господарювання є мало дослідженою.

Мета статті. Метою даної роботи є формування теоретико-методологічних основ розвитку екологічно орієнтованого механізму логістичного управління лісogосподарюванням.

Виклад основного матеріалу. Принципова новизна реалізації логістичного підходу у сфері лісogосподарювання полягає в органічному взаємозв'язку інтеграції управління запасами лісових ресурсів та комплексними процесами лісозаготівель, соціально-економічними функціями лісів, складським господарством, транспортом, трудовими ресурсами, інформацією та іншими сферами з метою досягнення максимального результа-

ту багатоцільового лісокористування з мінімальними затратами часу та ресурсів, витратами виробництва, еколого-економічними збитками шляхом наскрізного управління економічними потоками. Безумовно, формування та розвиток логістичного управління лісовим господарством вимагає підприємницької організації лісогосподарювання [11,10,12].

Необхідно відмітити, що екологізація лісового господарства як постачальника лісової, екосистемної продукції визначається головним чином факторами організаційно-інституціонального регулювання сталого лісокористування, соціально-економічними вимогами споживачів на ринках лісової продукції (наприклад, у межах поступового формування елементів та функціонування системи екологічного маркетингу), а також механізмами економіко-правової та соціальної відповідальності за раціональне відтворення та використання лісових ресурсів. Еколого-економічне управління у сфері постачання лісової продукції повинне максимально забезпечувати зниження екодеструктивності лісогосподарювання і, таким чином, певною мірою обумовлювати зниження інтегральних логістичних витрат у лісовому господарстві. Складні процеси утилізації та використання відходів лісозаготівель і деревообробки, а також комплексної переробки лісової сировини визначають актуальність створення необхідних організаційних структур логістичного профілю на підприємствах лісового комплексу.

Таким чином, інтегроване еколого-економічне управління лісовим господарством має бути спрямоване на узгодження екологізації відтворювальних процесів з усіма виробничими функціями: матеріально-технічним постачанням лісогосподарського та промислового виробництв; виробництвом лісової продукції та її збутом, утилізацією відходів, а також реалізацією екосистемних послуг лісів на підприємницьких засадах. Це обумовлює необхідність та доцільність застосування екологоорієнтованих технологій логістичного управління у лісовому господарстві з урахуванням галузевих особливостей.

Важливою умовою формування та ефективного функціонування системи логістичного управління лісовим господарством екологічного спрямування є наявність відповідних ринків лісової продукції, що забезпечуватиме економічно, екологічно та соціально обґрунтовану систему еквівалентного обміну у лісовирощуванні, сировинному та середовищезахисному лісокористуванні. У цілому основна мета формування ринку лісогосподарських робіт та послуг – організація і ведення безперервного та невичерпного використання лісових ресурсів, а також забезпечення розширеного відтворення лісів на підприємницьких засадах. Для досягнення результатів у цьому напрямку необхідно забезпечити вільний доступ зацікавлених у лісогосподарських роботах та послугах суб'єктів; створити необхідні умови для розвитку конкуренції у сфері лісогосподарювання; створити зрозумілий та прозорий механізм роз-

міщення замовлень; розробити нормативно-правове поле функціонування ринку лісогосподарських робіт та послуг [13]. Ринок лісогосподарських робіт поступово може створюватися, наприклад, шляхом установлення та доведення нормативів полезахисної та водоохоронної лісистості до сільськогосподарських підприємств, орендарів [14–16]. При цьому необхідно визнати всі лісогосподарські роботи підприємницькою діяльністю з відповідною системою їх оплати і забезпечити належне інституціональне оформлення цього процесу. Важливим моментом у досягненні цього має стати формування системи господарського та комерційного розрахунку у сфері лісогосподарювання, перехід лісового господарства до принципів самофінансування та самоокупності. Зокрема, товарною продукцією лісогосподарського підприємництва можуть бути вікові технологічні фази лісокультурного виробництва, лісорозведення.

Окремим та актуальним питанням у процесі створення умов формування та розвитку підприємницьких лісоекологічних ініціатив є залучення несировинних властивостей лісових екосистем до ринково орієнтованої сфери господарських відносин. Комерціалізація екологічних і соціальних властивостей лісу (екосистемних послуг лісових біогеоценозів) являє собою на даний момент складне завдання, що передбачає їх ідентифікацію, визначення потенційних споживачів, оцінку вартості, створення механізму ціноутворення. Корисним у цьому напрямку може бути досвід США, Латинської Америки, Бразилії, Мексики тощо, де розроблені національні програми платежів за екосистемні послуги або їх аналоги [17,18]. Можливим є створення системи адресних податків за споживання екосистемних послуг лісових біогеоценозів, введення платежів туроператорів за право розвивати туризм на охоронних територіях лісів, розвиток концесійних відносин та ін.

Слід наголосити, що саме державі належить головна роль у забезпеченні балансу між попитом та пропозицією на продукцію лісогосподарського підприємництва екологічного спрямування (зокрема, на полезахисні смуги, рекреаційні послуги). Це пояснюється тим, що екосистемні послуги (зокрема, лісових екосистем) та території їх функціонування належать переважно державі. Отже, саме з боку державних органів влади повинні здійснюватися певні заходи нормативно-правового, організаційно-економічного, фінансового характеру в напрямку регулювання та стимулювання виробництва і споживання лісогосподарських та екосистемних продукції і послуг, що надасть імпульсу підприємницьким ініціативам лісоекологічного спрямування.

З огляду на неможливість досягти швидкого результату у справі трансформації форм та відносин власності на ліси та враховуючи сучасні реалії лісоресурсного розвитку, виникає гостра необхідність в інституціалізації прогресивних організаційних форм підприємництва.

Лісогосподарська логістика як загальне по-

няття охоплює процеси раціоналізації та оптимізації руху матеріальних, нематеріальних (екосистемних) інформаційних, фінансових та сервісних потоків, а також трудових ресурсів, які здійснюються в еколого-економічних системах лісгосподарських підприємств. *Екологічно орієнтоване логістичне управління лісовим господарством* можна визначити як організаційно-управлінську діяльність, спрямовану на більш повне врахування лісівничо-екологічних, еколого-економічних та соціально-екологічних параметрів лісгосподарювання на всіх етапах організації, планування, контролю та регулювання руху матеріальних, нематеріальних (екосистемних), інформаційних, фінансових, трудових та сервісних потоків у лісовому просторі й часі у межах процесів відтворення, використання й охорони лісових ресурсів, а також лісоспоживання з метою досягнення інтегрованого соціо-еколого-економічного ефекту на основі оптимізації поточкових процесів [19]. Таким чином, *мета екологоорієнтованого лісгосподарського логістичного управління* – це оптимізація повного циклу економічних потоків відтво-

рення, комплексного та багатоцільового використання лісових ресурсів, яка спрямована на максимальне зниження відповідних виробничих витрат, еколого-економічних збитків, а також максимізації прибутку за умов підприємницької організації лісового господарства. Отже, *об'єктом логістичного управління лісовим господарством* є логістичний потік як упорядкована інтегрована єдність матеріальних (сировинних), нематеріальних (екосистемних), інформаційних, фінансових, трудових та сервісних потоків (рис. 1).

Визначальною складовою логістичного потоку є рух сировинних ресурсів, екосистемних послуг лісів та лісової продукції. Об'єкт логістичного управління у сфері лісгосподарювання характеризується системою економічних відносин, які пов'язані з рухом та інтеграцією економічних потоків лісгосподарювання, а також механізмами формування просторово-часової послідовності економічних процесів, що утворюють логістичні системи та ланцюги в межах комплексного лісового підприємства та лісового простору.

Рис. 1. Об'єкти лісгосподарської логістики

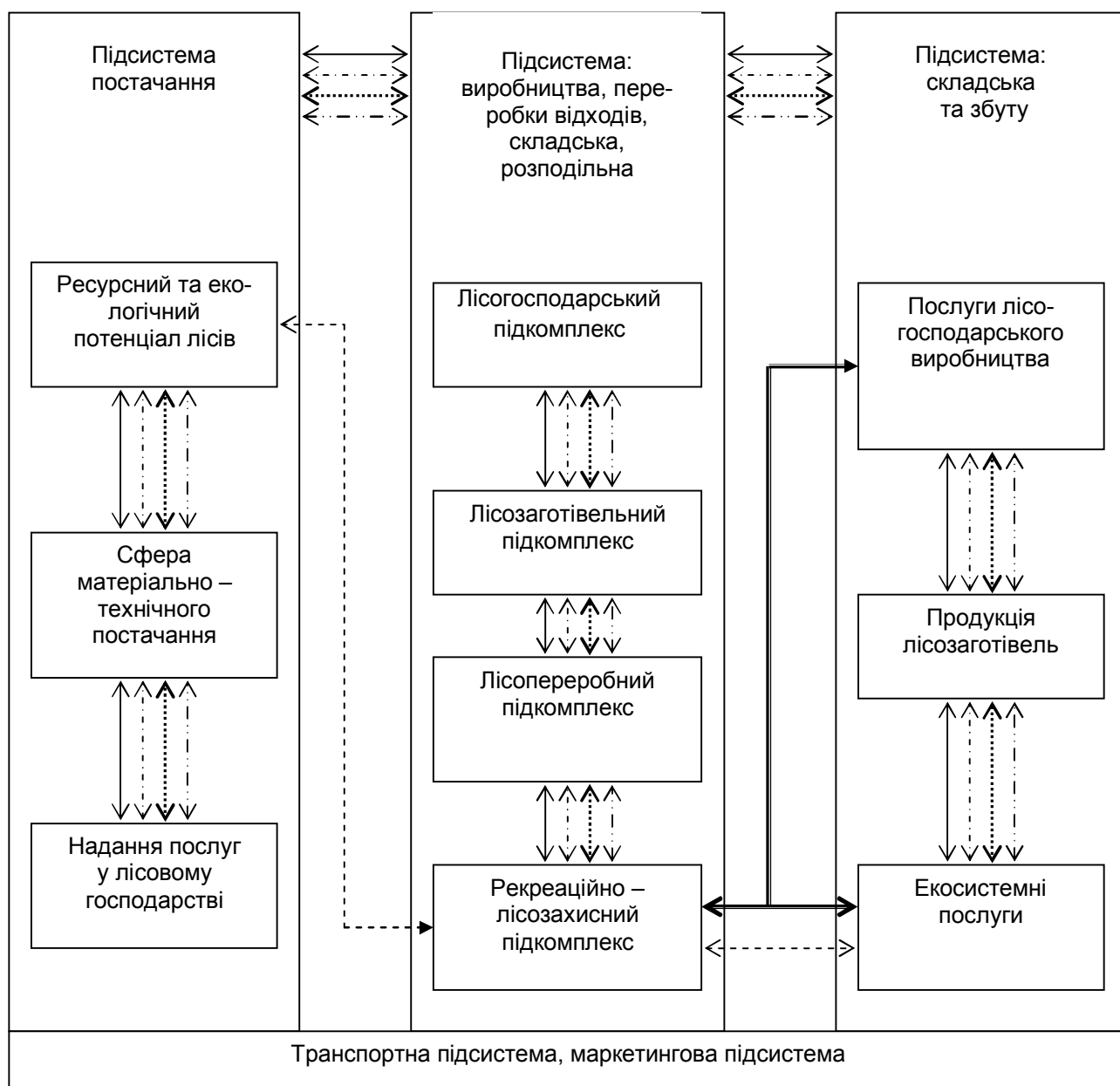
Предметом логістичного управління лісовим господарством є методологія оптимізації економічних (логістичних) потоків лісгосподарювання на засадах екологічно збалансованого сталого відтворення та використання лісових ресурсів. Оптимізація, як уже нами відмічалось, орієнтована на мінімізацію сукупних лісгосподарських витрат та економіко-екологічних втрат (збитків), максимізацію прибутку підприємницької організації в межах лісгосподарського та лісопромислового виробництва, а також отримання синергетичного ефекту на всіх етапах відтворювальних процесів у лісресурсній сфері.

Логістичне управління лісовим господарст-

вом ґрунтується на використанні загальних принципів управління з урахуванням пізнання галузевої специфіки логістичної діяльності. Концептуальна схема логістизації економіки лісовим господарством наведена на рис. 2.

Ключові *принципи логістичного управління лісовим господарством* зводяться до таких:

1. *Системність та комплексність*. Управління логістичними потоками здійснюється у взаємозв'язку, взаємодії та узгодженні окремих етапів відтворення та використання лісових ресурсів з метою оптимізації інтегрованої логістичної системи лісового господарства.

- - матеріальні потоки
- - нематеріальні (екосистемні) потоки
- - фінансові потоки
- - інформаційні потоки
- - потоки трудових ресурсів
- ===== - сервісні потоки

Рис. 2. Концептуальна схема логістизації економіки лісового комплексу на засадах екологічно збалансованого сталого лісокористування

2. *Урахування галузевої специфіки та особливостей управління лісовим господарством* (лісогосподарським та лісопромисловим виробництвом, позабюджетною діяльністю, підприємницькою організацією лісогосподарювання, використання соціально-економічних функцій лісів), формування та впровадження елементів екологічного менеджменту [20].

3. *Організація обліку витрат на управління логістичними потоками*, наприклад, у межах створення відділу логістичного управління.

4. *Узгодження критеріїв та показників соціально-еколого-економічної ефективності окремих ланок лісогосподарського логістичного ланцюга* як на мікро-, так і на макрологістичному рівні з урахуванням принципів глобального лісового господарства.

5. *Використання інформаційних технологій та принципів управління еколого-економічними знаннями* лісогосподарювання в управлінні лісогосподарськими логістичними системами [21].

6. *Формування та розвиток забезпечувальних підсистем* (технічної, фінансової, кадрової, правової) екологоорієнтованого механізму логістичного управління лісовим господарством.

7. *Постійний моніторинг ефективності, результативності та якості функціонування кожного елемента логістичної системи* з метою подальшого розвитку системи логістичного управління, оптимізації економічних потоків із урахуванням принципів екологічно збалансованого сталого лісокористування, екосистемного управління лісами.

Головна мета логістичного управління лісогосподарюванням конкретизується в його завданнях, які згідно з [22,23] також доцільно поділити на три групи: *глобальні (системоутворювальні); загальні; часткові (локальні)*.

Оскільки логістика за своєю сутністю в процесі лісогосподарського виробництва виконує інтеграційні функції, то незалежно від виду логістичної системи (наприклад, лісогосподарської, лісопромислової, логістики відходів та соціально-економічних функцій лісів та ін.) до її *глобальних завдань* слід віднести:

- створення комплексних інтегрованих систем матеріальних, нематеріальних (екосистемних), інформаційних, фінансових, сервісних потоків та потоків трудових ресурсів;

- стратегічне регулювання, планування, контроль та контролінг за використанням лісогосподарських логістичних систем (механізмів);

- постійне вдосконалення логістичної концепції лісогосподарювання шляхом адаптованого регулювання на зміни зовнішніх і внутрішніх умов функціонування комплексних лісогосподарських підприємств.

Формування та розвиток лісогосподарських логістичних систем повинні бути орієнтовані на вирішення таких *загальних завдань*:

- формалізація актуалізованих поточних, оперативних, стратегічних логістичних цілей, завдань та параметрів функціонування логістичної систе-

ми лісогосподарювання;

- здійснення наскрізного контролю за логістичними потоками в лісогосподарській та лісопромисловій діяльності;

- удосконалення механізмів лісогосподарського управління поточними процесами в логістичних системах;

- виявлення та оцінка незбалансованості між потребами виробництва і можливостями лісоресурсного, матеріально-технічного, інформаційного, фінансового забезпечення, забезпечення трудовими ресурсами;

- формування стандартизованих вимог до якості логістичних систем (ланок, елементів, забезпечувальних підсистем) та операцій;

- формування господарських зв'язків на засадах екологічно збалансованого лісокористування та екосистемного управління лісами;

- визначення центрів втрат та раціонального використання резервів (виробничих, матеріальних, фінансових ресурсів, втрат часу, а також економічна оцінка збитків від екодеструктивного лісокористування;

- оптимізація організаційно-технологічної структури транспортно-складської системи лісозаготівель на еколого-економічних засадах;

- визначення параметрів екосистемних (нематеріальних) логістичних потоків стосовно ринково-орієнтованої реалізації соціально-екологічних функцій лісових ресурсів, орієнтованих на ринковий попит.

Часткові (локальні) завдання мають більш різноманітний конкретний та динамічний характер у межах окремих елементів та ланок лісогосподарської логістичної системи:

- раціональне поєднання лісогосподарського та промислового виробництва з метою подолання сезонного характеру фінансової активності лісового господарства, раціонального використання виробничих потужностей, а також забезпечення більш повної зайнятості робітників упродовж року;

- оптимізація лісогосподарських запасів усіх видів (зокрема, посадкового матеріалу, лісового насіння) і на всіх етапах товароруху;

- скорочення часу перевезень деревини на основі оптимізації розташування лісових доріг;

- планування повного і ефективного використання лісогосподарських ресурсів, лісоресурсного потенціалу на підставі маркетингових досліджень;

- швидка реакція лісогосподарських підприємств на ринковий попит та вимоги споживачів щодо використання соціально-екологічних функцій лісів (екосистемних послуг лісів);

- зниження виробничих збитків лісокористування у всіх ланках логістичного ланцюга;

- раціональний розподіл транспортних засобів на еколого-економічних засадах;

- підтримка постійної готовності до інформаційного забезпечення лісогосподарської підприємницької діяльності.

Функції лісогосподарського логістичного управління можуть бути окреслені комплексом загальних та специфічних управлінських дій у межах конкретної логістичної системи лісового господарства (наприклад, логістика переробки відходів лісозаготівель, транспортної логістики, логістики збуту, екосистемних послуг лісів), пов'язаних із плануванням, організацією, контролем, регулюванням, координацією, обліком, аналізом визначених логістичних (економічних) потоків.

Головним об'єктом логістичних досліджень, основною складовою логістичних операцій є матеріальний потік. У контексті ресурсозбереження під матеріальним потоком у лісовому господарстві здебільшого слід розуміти лісові ресурси. Необхідно відмітити, що в економічній літературі ставиться питання про діалектичну взаємодію логістики та ресурсозбереження як наукових напрямів [24]. Ця взаємодія відображається у таких основних моментах:

1. Об'єкт дослідження у логістиці – матеріальний потік, а в ресурсозбереженні – матеріальні ресурси. Однак управління матеріальними потоками є характерною ознакою також і ресурсозбереження.

2. Логістика безпосередньо як напрямок не має на меті вирішення проблеми економії матеріальних ресурсів. Економія матеріальних ресурсів на підприємстві за рахунок використання логістики досягається шляхом удосконалення організаційно-економічних заходів. Це положення дає підстави стверджувати про необхідність формування та розвитку *системи логістичного ресурсозбереження*. При цьому ресурсозбереження одночасно також є функцією логістики.

Якщо акцент робити на ресурсозберігаючому аспекті логістизації лісового комплексу, то дослідженню повинні підлягати не тільки лісові ресурси, а й лісоресурсний та економічний потенціал. Так, лісоресурсний потенціал можна визначити як сукупність сировинних (ресурси деревного, не деревного та тваринного походження) та несировинних корисностей лісів (реалізують через соціально-економічні функції: екологічні та соціальні), які інтенсивно використовуються за певних (сприятливих чи несприятливих) обставин або можуть бути використані в майбутньому для задоволення різноманітних потреб суспільства [25]. Таким чином, системна та комплексна логістична оцінка лісових ресурсів повинна передбачати багатостороннє дослідження динаміки зміни різноманітної продуктивності лісових біогеоценозів (за лісівничими, еколого-лісівничими, організаційно-технологічними, фінансово-економічними, соціально-економічними показниками) у вигляді матеріальних потоків, пов'язаних із сировинними функціями лісів, а також екосистемних (нематеріальних) – з реалізацією несировинних (соціально-екологічних) функцій.

У межах логістичної лісогосподарської системи використання вартісних показників (наприклад, лісогосподарських витрат чи економічного

ефекту) для оцінки ефективності відтворення та використання лісових ресурсів має труднощі, оскільки значна тривалість лісовирощування призводить до непорівнянності витрат і результатів. Однак, на наш погляд, якщо розглядати як об'єкт лісогосподарювання не окремо взяті лісові насадження конкретної ділянки, а певну територіальну сукупність лісових біогеоценозів із певним рівнем (обсягом) експлуатаційних та соціально-екологічних функцій, то оцінка ефективності лісогосподарювання буде полягати не в підсумовуванні витрат або ефектів за тривалий період відтворення різноманітних корисностей лісу, а у визначенні сукупних виробничих витрат та ефектів, що відповідають поточним і перспективним потребам лісокористування в розрахунку на одиницю лісової площі (продукції). Це теоретичне положення дозволяє, наприклад, загибель лісових насаджень до віку рубки оцінювати вартістю зниження обсягу заготівлі деревини в межах територіальної сукупності лісових біогеоценозів, а також і витратами на лісовідновлення (лісорозведення) у розрахунку на одиницю запасу лісових деревостанів.

Для розвитку еколого-економічних механізмів у системі логістичного управління сталим лісогосподарюванням необхідна інтегральна оцінка ефективності державного лісогосподарського виробництва та лісопромислового виробництва, яка ґрунтується на підприємницьких засадах, розвитку бізнес-структур. Нами пропонується алгоритм інтегральної еколого-економічної оцінки ефективності лісогосподарювання, який дозволяє визначати проблемні ситуації в сфері використання та відтворення лісових ресурсів, ідентифікувати позитивні та негативні тенденції лісоресурсного розвитку на логістичних засадах [26].

1. Оцінка ефективності лісогосподарського виробництва ($E_{\text{ЛГ}}$) здійснюється таким чином:

$$E_{\text{ЛГ}} = D_{\text{ЛГ}} / V_{\text{ЛГ}}, \quad (1)$$

де $D_{\text{ЛГ}}$ – дохід від проміжного лісокористування;

$V_{\text{ЛГ}}$ – кошторисно-бюджетні витрати.

2. Оцінка витрат на ведення лісового господарства у розрахунку на одиницю площі лісового фонду ($\delta_{\text{ЛГ}}^{\text{S}}$, грн / га) та /або запасу деревини ($\delta_{\text{ЛГ}}^{\text{Z}}$, грн / м³):

$$\delta_{\text{ЛГ}}^{\text{S}} = V_{\text{ЛГ}} / S_{\text{ЛФ}}, \quad (2)$$

$$\delta_{\text{ЛГ}}^{\text{Z}} = V_{\text{ЛГ}} / Z_{\text{C}}, \quad (3)$$

де, $S_{\text{ЛФ}}$ – площа лісового фонду, га;

Z_{C} – запас деревини, м³.

3. Оцінка ефективності лісопромислового виробництва ($E_{\text{ЛП}}$):

$$E_{\text{ЛП}} = D_{\text{ЛП}} / V_{\text{ЛП}}, \quad (4)$$

де, $D_{\text{ЛП}}$ – позабюджетні доходи (прибуток), грн;

$V_{\text{ЛП}}$ – витрати щодо здійснення позабюджетної діяльності, грн.

4. Оцінка доходу (прибутку) від здійснення позабюджетної діяльності у розрахунку на одиницю площі лісового фонду ($\delta_{\text{ЛГ}}^{\text{Z}}$, грн / га) та/або

Вісник Сумського національного аграрного університету

запасу деревини ($\delta_{\text{ЛГ}}^Z$, грн / м³):

$$\delta_{\text{ЛГ}}^S = D_{\text{ЛП}} / S_{\text{ЛФ}}, \quad (5)$$

$$\delta_{\text{ЛГ}}^Z = D_{\text{ЛП}} / Z_c. \quad (6)$$

Логістичне управління лісовим комплексом сприятиме підвищенню ефективності лісгосподарської та лісопромислової діяльності за умови дотримання таких вимог:

1. *Обґрунтування, формування та встановлення раціонального та ефективного взаємозв'язку логістики лісового господарства зі стратегічними орієнтирами екологічно збалансованого сталого та багатоцільового лісокористування, а також динаміки їх досягнення.*

2. *Постійне удосконалення організації руху лісових ресурсів* (матеріальних потоків, екосистемних послуг – нематеріальних потоків) на основі комплексного аналізу та оцінки принципів безперервного невиснажливого лісокористування, екосистемного управління лісами, сталого екологічно збалансованого використання лісових ресурсів, а також загальних принципів організації процесів управління.

3. *Установлення взаємозв'язків екологоорієнтованих логістичних процесів із механізмами управління лісгосподарським та лісопромисловим виробництвом*, різними суб'єктами лісокористування (зокрема, із лісозаготівельними підприємствами), а також зовнішнім середовищем функціонування комплексного лісгосподарського підприємства.

4. *Підвищення якості інформаційного забезпечення* (зокрема, лісотаксаційних матеріалів, лісовпорядкування, маркетингової інформації), методичного та правового супроводження процесів відтворення, використання та охорони лісових ресурсів (наприклад, це стосується методичних положень економічної оцінки наслідків лісопорушень), а також ресурсного забезпечення системи логістичного управління (особливо кваліфікованими кадрами).

5. *Удосконалення системи норм та нормативів* сталого екологічно збалансованого та багатоцільового лісокористування, витрат матеріально-технічних ресурсів на основі застосування науково обґрунтованих підходів (нормування, оптимізації та ін.).

6. *Постійна оцінка результативності та ефективності системи логістичного управління* лісовим господарством, окремих логістичних операцій.

7. *Розроблення, формування та розвиток мотиваційного механізму* підвищення ефективності та якості логістичних операцій у сфері лісгосподарського та лісопромислового виробництва.

Сутність екологоорієнтованого логістичного управління лісгосподаруванням полягає у забезпеченні просторово-часової синхронізації логістичних процесів при формуванні логістичних економічних потоків за умов ведення лісового господарства на ринкових засадах. Мета синхро-

нізації полягає не тільки в отриманні ефекту синергізму підприємства, а й у досягненні певних лісівничо-екологічних, еколого-економічних параметрів лісокористування.

Оцінка ефективності логістизації економіки лісового господарства ґрунтується на встановленні відмінностей між нелогістизованими і логістизованими потоками. Ефективна організація економічних процесів і потоків у лісгосподаруванні свідчить, що вони стали логістизованими.

Алгоритм розрахунку *інтегрального ефекту від упровадження системи логістичного управління лісгосподаруванням* на багатоцільовій основі ($E_{\text{ЛУ}}$) має такий вигляд:

$$E_{\text{ЛУ}} = (P^{\text{ПР}} - P^{\delta}) - V_{\text{ЛУ}}, \quad (7)$$

де, $P^{\text{ПР}}$, P^{δ} – відповідно соціо-еколого-економічний результат багатоцільового лісгосподарування, отриманий з урахуванням принципів логістики (прийнята стратегія лісгосподарського логістичного управління) і без їх використання (базова стратегія лісгосподарського управління);

$V_{\text{ЛУ}}$ – витрати на логістичне управління лісовим господарством.

Підсумовуючи, зазначимо стратегічні орієнтири логістизації економіки лісового господарства. Так, бачення майбутнього в логістиці лісового комплексу можна звести до глобальної логістики у контексті глобального значення лісів, необхідності врахування планетарних наслідків нераціонального екодеструктивного використання лісових ресурсів. Під поняттям «*глобальна логістика лісового господарства*» слід розуміти стратегію та тактику створення стійких макрологістичних регіональних систем у лісоресурсній сфері на основі поділу праці, партнерства та інтеграційних зв'язків, які повинні зв'язувати підприємницькі бізнес-структури різних країн у сфері лісгосподарування у формі договорів, спільних проектів та планів. Суттєве значення для реалізації глобальної логістики лісового господарства мають механізми урегулювання, які спрямовані на зняття торговельних, митних, транспортних та фінансових бар'єрів на шляху цивілізованого розвитку міжнародних лісових взаємовідносин. Ці механізми повинні спростити рух капіталу, товарів та інформації через національні кордони. У той самий час необхідно враховувати різний рівень соціально-економічного розвитку країн, міжнародну конкуренцію на ринку деревини, товарів лісопереробки, а також фінансові бар'єри, пов'язані з податковою, митною, торговою політикою держав.

Висновки. Досягнення еколого-економічних цілей лісгосподарування на підприємницьких засадах пов'язано з оптимізацією руху матеріальних, нематеріальних (екосистемних), інформаційних, фінансових, трудових та сервісних потоків у лісовому просторі й часі у межах процесів відтворення, використання та охорони лісових ресурсів. Оцінка соціо-еколого-економічного результату використання ресурсів деревного та недеревного походження, соціально-екологічних функцій лісів здебільшого має здійснюватися на підпри-

мницьких засадах відповідно до ринковоорієнтованих орієнтирів розвитку лісового господарства. При цьому еколого-економічна оцінка збитку, що завдається лісовому господарству та лісоресурс-

ному потенціалу, є необхідною складовою визначення інтегральних логістичних витрат у лісовому господарстві.

Список використаної літератури:

1. Коваль Я.В. Планування виробництва в лісовому господарстві: навч. посіб. / Я.В. Коваль, Т.П. Блажкевич, В.В. Волочков. – Житомир: Вид-во «Житомирський національний агроекологічний університет», 2011. – 504 с.
2. Антоненко І.Я. Еколого-економічні пріоритети модернізації лісоресурсного комплексу України: макроекономічні важелі / за ред. д.е.н., проф., чл.-кор. НАН України Б.М. Данилишина. – К.: КУТЕП – Інформ, 2008. – 359 с.
3. Лицур І.М. Еколого-економічні проблеми просторової організації лісового комплексу України / І.М. Лицур; за ред. д.е.н., проф., акад. НАН України Б.М. Данилишина. – К.: РВПС України НАН України, 2010. – 318 с.
4. Лісова політика: теорія і практика: [монографія] / [Синякевич І.М., Соловій І.П., Врублевська О.В. та ін.]; за наук. ред. проф., д-ра екон. наук І.М. Синякевича – Львів: ЛА «Піраміда», 2008. – 612 с.
5. Крикавський Є. Логістичне управління: підруч. [для студ. вищ. навч. закл.] / Євген Крикавський. – Львів: Вид-во Національного університету «Львівська політехніка», 2005. – 684 с.
6. Мешалкин В.П. Промышленная логистика и устойчивое развитие [Электронный ресурс]. – Режим доступу: <http://www.clogist.ru.mesh.html>
7. Навстречу «зеленой» экономике, пути к устойчивому развитию и искоренению бедности: обобщающий доклад для представителей властных структур / ЮНЕП 2011 [Электронный ресурс]. – Режим доступу: www.unep.org/greenconomy
8. Экологический менеджмент: [ученик для ВУЗов] / Пахомова Н., Рихтер К., Эндрес А. – СПб.: Питер, 2003. – 544с.
9. De Brito M.P. A Framework for Reverse Logistics [Електронний ресурс] / M.P. De Brito, R. Dekker, 2003. – Режим доступу: <http://repub.eur.nl/res/pub/354/>
10. Мішенін Є.В. Логістичне управління промисловим виробництвом у контексті розвитку «зеленої» економіки в Україні / Є.В. Мішенін, І.І. Коблянська // Економіст. – 2012. – №1. – С.8–12.
11. Мішеніна Г.А. Проблеми формування організаційно-економічного механізму лісогосподарського підприємництва / Г.А. Мішеніна // Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія «Економіка та менеджмент». – 2006. – Вип.5–6 (22–23). – С.112–116.
12. Формування інституціонального середовища підприємницької діяльності у сфері природокористування: інвестиційно-інноваційний аспект: монографія / М.А. Хвесик, В.А. Голян, Ю.М. Хвесик, С.М. Демидюк. – Луцьк, ПВД «Твердиня», 2010. – 488 с.
13. Сорокин Д.А. Создание специализированных лесохозяйственных предприятий и их адаптация к системе управления лесным кластером Среднего Приангорья: автореф. на соискание уч. степени канд. экон. наук: спец. 08.00.05 «Экономика и управление народным хозяйством (экономика, организация и управление предприятиями, отраслями, комплексами – промышленность)» / Д. А. Сорокин. – Москва, 2008. – 26 с.
14. Лобовиков С.Т. Концепция хозрасчетной организации лесохозяйственного производства / С.Т. Лобовиков // Лесной Журнал. – 1989. – №5. – С. 8– 12.
15. Некрасов М.Д. О самоокупаемости лесохозяйственной деятельности / М.Д. Некрасов // Лесное хозяйство. – 2003. – №2. – С.10–11.
16. Полянский Е.В. Лесохозяйственное производство и его продукт / Е.В. Полянский, В.С. Тришин // Лесное хозяйство. – 1988. – №5. – С.23– 27.
17. Бобылев С.Н. Экосистемные услуги и экономика / С.Н. Бобылев, В.М. Захаров. – М.: ООО «Типография ЛЕВКО», Институт устойчивого развития / Центр экологической политики России, 2009. – 72 с.
18. Платежи за экосистемные услуги: теория, методология и зарубежный опыт практического использования [Электронный ресурс]. – Режим доступу: <http://www.wildnet.ru/docs/Plateji.pdf>. (Актуально на 07.04.2011 р.)
19. Ярова І.Є. Логістизація економіки лісового господарства / І.Є. Ярова // Маркетинг інновацій і інновації в маркетингу: зб. тез доповідей шостої Міжнародної науково-практичної конференції (29 вересня-1 жовтня), 2012. – С.299–301.
20. Ярова І.Є. Розвиток економічних інструментів екологічного менеджменту у лісовому комплексі / І.Є. Ярова // Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія «Економіка та менеджмент». – 2010. – Вип. 9/2 (44). – С.165–171.
21. Ярова І.Є. Управління знаннями в лісоресурсному комплексі: еколого-економічні аспекти / І.Є. Ярова // Проблеми раціонального використання соціально-економічного та природно-ресурсного потенціалу регіону: фінансова політика та інвестиції. Зб. наук. праць. – К.: СЕУ; Рівне: НУВГП, 2010. – Вип. 16, № 3. – С.538 – 548.

22. Николайчук В.Е. Логистика / В.Е. Николайчук. – СПб: Питер, 2002. – 160с.
23. Пономарьова Ю.В. Логістика: навч. посіб./ Ю.В. Пономарьова. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 328 с.
24. Борисова В.В. Логистика и ресурсосбережение: монография / В.В. Борисова. – Ростов-на-Дону, 2003. – 148 с.
25. Коваль Я.В. Економічна (грошова) оцінка природних ресурсів лісового фонду України: теорія, методологія, методика / Я.В. Коваль, І.Я. Антоненко. – РВПС України НААН України, 2004. – 163 с.
26. Ярова І.Є. Розвиток еколого-економічних механізмів у системі сталого управління лісогосподарськими підприємствами / І.Є. Ярова // Механізм регулювання економіки. – 2010. – № 4. – С.217–227.

В статье определены организационно-экономические особенности формирования механизма экологически ориентированного управления лесохозяйствованием. Предложена концептуальная схема логистизации экономики лесного комплекса. Сформирована методическая основа оценки лесохозяйственных затрат на логистических принципах.

Organizational-economic peculiarities of formation of mechanism of environmentally oriented forestry management have been considered in this article. Conceptual scheme of logistization of forestry economics has been suggested. Methodic foundation of assessment of forest costs from perspectives of logistic principles has been formed.

Рецензент: д.е.н., професор Мішенін Є. В.
Дата надходження до редакції: 07.05.2012 р.

УДК 744.9:659.13

АНАЛІЗ РЕКЛАМНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Р. В. Галенін, к.е.н., доцент, Сумський національний аграрний університет
К. О. Певна, Сумський національний аграрний університет

У статті розглянуто рекламу, як основний засіб комунікації виробників та споживачів продукції, основні цілі реклами та їх взаємозв'язок з процесом виробництва. Охарактеризовано показники діяльності підприємства та запропоновано шляхи вирішення існуючих проблем.

Ключові слова: реклама, рекламна діяльність, мерчандайзинг, маркетингові дослідження, споживач.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Сучасний етап розвитку нашої країни відрізняється динамізмом і якісними змінами у всіх сферах громадського життя. Процес радикалізації торкнувся усіх без винятку політичних, економічних і соціальних інституцій. У період переходу народного господарства до ринкової економіки, коли багато виробничих підприємств, фірм, установ набули самостійності, нормальне їхнє функціонування практично неможливе без добре організованої комплексної маркетингової діяльності. Реклама продукції і діяльності підприємства в цілому – найважливіша складова комплексу маркетингових заходів, своєрідний інформаційний вихід на споживача.

За умови правильної організації, реклама є досить ефективною і сприяє безперебійній реалізації виробленої продукції. При цьому прискорюється повернення оборотних коштів підприємств, установлюються ділові контакти виробників з покупцями і споживачами продукції, зростає попит, що, у свою чергу, є об'єктивними підставами для розширення виробництва й підвищення ефективності господарської діяльності. Вплив реклами

позначається не тільки на сфері споживчого ринку, але й на політичному та культурному житті суспільства.

Необхідно щоб на ринку знали марку вашого підприємства не тільки експерти, що користуються спеціальними каталогами та закритою інформацією, а найширші кола споживачів, а зробити це можна тільки за допомогою реклами: у газетах і на телебаченні, на упаковці і засобах доставки вантажів і т. д. У будь-якому разі витрати на рекламу – це ризиковані інвестиції, які можуть і не принести бажаної віддачі. Ймовірність такого ризику і визначається в рамках маркетингу. Дослідження реклами включає вибір і попередні випробування засобів і способів реклами, а також вивчення ефективності їх впливу після застосування реклами.

Якщо виробника позбавити такого ефективного зв'язку зі споживачем, якою є реклама, то він перестане вкладати кошти в удосконалення старих та створення нових товарів. Прагнення до розвитку, конкуренція в підприємстві будуть в'янути. Ось чому в країнах з високим рівнем життя, масовим виробництвом, витрачаються